

INGLIZ TILIDA ZAMONLAR

Mashkurova Munira Abdurahmon qizi
O'zbekiston Davlat Jahon tillari universiteti
Sharq filologiyasi fakulteti 3-kurs talabasi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada ingliz tilidagi eng asosiy qismlardan biri zamonlar haqida so'z boradi.*

Kalit so'zlar: *Ingliz tili, zamonlar, Tense, tizim, future, past, present, karakat, kontekst.*

Yurtboshimizning chet tillarni o'rganish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari yuzasidan chiqargan qarorlari ijrosini ta'minlash maqsadida yurtimizda ko'plab salmoqli ishlar amalga oshirilmoqda. Yurtboshimizning fikrlariga ko'ra, har bir soha egasi o'z sohasini mukammal egallashi va jahon miqyosida raqobatlasha olishi uchun xorijiy tilni bemalol tushuna olishi va unda puxta so'zlasha olishi zarur. Ma'lumki, xorijiy tilni o'qitishda o'rganuvchilarning yosh va psixologik holatini hisobga olish juda muhimdir. Ayniqsa, yosh bolalarga chet til o'rgatishda bunga alohida e'tibor qaratish talab etiladi. Yurtboshimizning qarorlarida ham bu masalaga e'tibor qaratib o'tilgan, ya'ni birinchi sinf o'quvchilariga xorijiy til o'rgatishda grammatik material taqdim etilmaydi.

Ingliz tilidagi zamonlarni o'rganish qiyin bo'lishi mumkin, ammo amaliyot bilan ularni o'zlashtira olasiz! Ingliz tilida 16 ta zamon mavjud bo'lib, hozirgi sodda, hozirgi zamon davomi, hozirgi mukammal, o'tgan oddiy, o'tmishda davomli, o'tgan mukammal, kelajak sodda, kelajak davomiy, kelajak mukammal va ularning tegishli davomiy va mukammal shakllari. Har bir zamon har xil vaqtda turli harakatlar yoki holatlarni ifodalash uchun ishlatiladi. Har bir zamon uchun qoidalar va misollarni o'rganish va ularni gaplarda qo'llashni mashq qilish foydalidir. Bundan tashqari, ingliz tilidagi kitoblarni o'qish, filmlarni tomosha qilish va ingliz qo'shiqlarini tinglash ham kontekstdagi zamonlarni tushunishingizni yaxshilaydi. Mashq qilishda davom eting, shunda ingliz tilidagi zamonlardan foydalanishga ishonchingiz komil bo'ladi!

Dunyodagi deyarli barcha tillarda zamon kategoriyasi mavjud. Ingliz tilida zamon tushunchasi "Tense" atamasi bilan ifodalanadi. -tense –a from of verb used for showing when something happens. For example, I go is the present tense and I went is the past tense. -Demak, zamon-bu biror ish-harakatning qachon sodir bo'lganligini ko'rsatadigan fe'l shaklidir. Masalan, "men boraman"- bu hozirgi zamon, "men bordim" esa o'tgan zamondir. Ish harakat qachon bajarilayotgani yoki bajarilganiga qarab o'zimizga kerak bo'lgan Grammatik qoliplarni, ya'ni zamonlar shakli (hozirgi, o'tgan, kelasi) Ingliz tilida aktiv zamonlarni quyidagicha osonroq tushunish mumkun: o'zbek tilida fel zamonlari 3 ta o'tgan zamon, hozirgi zamon hamda kelasi zamon. Ingliz tilidagi zamonlarni ham shu zamonlarga taqqoslasak, har bis zamoni to'rttadan shakli

bor bular: simple, continuous, perfect, perfect continuous. Ingliz tilidagi uchta Past(o'tgan) present(hozirgi) future(kelasi) zamonlarni har bir shakl bo'yicha tuslab ko'ramiz

1. Present zamonlar: -Present simple (hozirgi oddiy zamon) -Present continuous (Hozirgi davomli zamon) -Present perfect (Hozirgi tugallangan zamon) -Present perfect continuous (Hozirgi tugallangan davomli zamon)

2. Past zamonlar: -Past simple (o'tgan oddiy zamon) -Past continuous (o'tgan davomli zamon) -Past perfect (o'tgan tugallangan zamon) -Past perfect continuous (o'tgan tugallangan davomli zamon)

3. Future zamonlar: -Future simple (kelasi oddiy zamon) -Future continuous (kelasi davomli zamon) -Future perfect (kelasi tugallangan zamon) - Future perfect continuous(kelasi tugallangan davomli zamon)tanlaymiz.

1. hozirgi oddiy. Bu muntazam, doimiy ravishda sodir bo'ladigan (yoki sodir bo'lmaydigan) harakatni bildiruvchi zamon.

Biz har yozda ov qilamiz va baliq qilamiz. Biz har yozda ov qilamiz va baliq qilamiz.

U tez-tez pitsa pishiradi. U tez-tez pitsa pishiradi.

2. Present Continuous (yoki Present Progressive) hozir, hozirgi vaqtda sodir bo'layotgan harakatni bildiradi.

Men hozir sevimli qo'shig'imni kuylayman. Men hozir sevimli qo'shig'imni kuylayman.

Rahbarim hozir hamkorlar bilan gaplashmoqda. Mening xo'jayinim sheriklar bilan gaplashmoqda bu daqiqa.

3. Present Perfectdagi ish-harakat hozirgina, bugun, bu hafta, bu yil, oy kabilar edi).

Men bu panjarani hozirgina bo'yab qo'ydim. Men hozirgina bu panjarani bo'yab qo'ydim.

Bu hafta opam Xitoyga jo'nab ketdi. Shu hafta singlim Xitoyga jo'nab ketdi.

4. Present Perfect Continuous dagi harakat o'tmishda boshlangan, hozir ham sodir bo'lmoqda va qachon tugashini hech kim bilmaydi.

Samolyot bir necha soatdan beri parvoz qilmoqda. Samolyot bir necha soat uchadi.

Bobo va buvilar erta tongdan sizning gazetalarigizni o'qishadi. Bobo va buvilar erta tongdan o'z gazetalarini o'qirdilar.

O'tgan zamon guruhi

1. o'tgan oddiy. O'tgan oddiy. Harakat o'tmishda bir marta sodir bo'lgan, doimiy, muntazam ravishda sodir bo'lgan.

Universitetni 1998-yilda bitirganmiz. Universitetni 1998-yilda bitirganmiz.

Bizning qo'shnilarimiz 3 yil oldin Moskvaga ko'chib ketishgan. Bizning qo'shnilarimiz 3 yil oldin Moskvaga ko'chib ketishgan.

2. O'tgan davomli. Mavzu o'tmishdagi ma'lum bir daqiqada yoki ma'lum bir vaqt davomida harakat qilish jarayonida edi.

Kecha soat 10 dan 11 gacha. o'g'lim testini yozayotgan edi. Kecha soat 10 dan 11 gacha o'g'lim test yozayotgan edi.

12-iyun kuni soat 19:00 da. Menga yangi film yoqdi. 12-iyun kuni soat 19:00 da menga yangi film yoqdi.

3. Past Perfect ish-harakatning o'tmishda ma'lum bir nuqtaga qadar sodir bo'lganligini bildiradi.

Xotinim kechki ovqat tayyorlagan paytgacha men bog'dagi sabzavotlarni sug'orib qo'ygan edim. Xotinim kechki ovqat tayyorlaganda men bog'dagi sabzavotlarni sug'orib qo'ygan edim.

4. Past Perfect Continuousdagi harakat o'tmishda bir muncha vaqt oldin boshlangan va o'sha paytda ham sodir bo'layotgan edi.

U 20 daqiqadan beri kiyimlarni dazmollagan, dazmol singan. U 20 daqiqadan beri kiyimlarni dazmollayotgan edi, dazmol sinib ketdi.

Kelajak zamonlari

1. Future Simple. Bular kelajakda muntazam, doimiy ravishda sodir bo'ladigan jarayonlardir.

Men yaxshi advokat bo'laman. Men yaxshi advokat bo'laman.

2. davomidagi harakatlar Kelajak Uzlüksiz kelajakda ma'lum bir vaqt uchun tegishli bo'ladi yoki ma'lum vaqt davomida davom etadi.

3 kundan keyin biz toqqa chiqamiz. 3 kundan keyin bir vaqtning o'zida biz toqqa chiqamiz.

Ertaga soat 17.00 dan 20.00 gacha Novgorod atrofida sayr qilamiz. Ertaga soat 17.00 dan 20.00 gacha Novgorod atrofida sayr qilamiz.

3. Future Perfect juda kam qo'llaniladi. Kelajakda ma'lum bir daqiqada sodir bo'ladigan harakatni bildiradi.

Ertaga soat 17:00 da. u velosipedini ta'mirlagan bo'ladi. Ertaga soat 5 ga qadar velosipedini tuzatadi.

4. Future Perfect Continuous. Kelajakda ma'lum bir vaqtda boshlanadigan va davom etadigan jarayon. U Future Perfect kabi juda kamdan-kam hollarda qo'llaniladi.

Keyingi yil siz romaningizni 2 yildan beri yozyapsiz. Kelgusi yil romaningizni yozganingizga 2 yil bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Bekmuratova U. B. "Ingliz tilini o'qitishda innovatsion texnologiyalardan foydalanish"

2 . O'.U. Usmonov, Sh.S. Ashurov " Ingliz tili nazariy grammatikasi ", Samarqand, 2007, b.-20

3. Xoshimov O., Yoqubov I. Ingliz tili o.,qitish metodikasi. T., - 2003